

Szegénykrisztus, avagy Kardos visszafordul

Úgy feküdt ott a Gyönki-árok partján, nem messze a Picur Büfétől, kiszorítva a Hősök tere szélére, sötét kabátjában olyan volt ott, mint a füzet margójára rakott maszat, amit csak azért hagyunk, hogy a toll golyójáról leszedjük a feleslegesen folyó tintát. Úgy domborodott ott sötéten a fűben, mint valami ormótlanra sikerült vakondtúrás. Az árokpart lejtőjén lefelé volt a feje, de még az igazán meredekké váló rész előtt eshetett még össze, nem gurult bele a vízbe. Arra már nem is emlékszem, hogy reggel hétkor mit kerestem én arra, egyáltalán miért engedtek ki a kollégiumból. Lehet, hogy a Művházban kellett valamit elintézni, és az osztályfőnök küldött, lehet, hogy más ügy volt, talán valami a könyvtárban, de ahogy vágtam át a virágosnál az úton, és arra gondoltam, hogy azért az milyen vicces, hogy a kocsi meg a Művház közötti terület lett a Hősök tere, megláttam azt a sötét halmot, és nem lehetett nem tudni, hogy az ott egy ember, és akkor már csak arra tudtam gondolni, hogy vajon ott lehet-e ilyenkor az ilyen dolgot hagyni. Elég volt csak kicsit közelebb menni, otthagyni esetleg majd még utána is ott lehet, megfagyni nem fog, csak az eső szítál, hogy lássam, a Kardos az, magyar-történelem, engem nem tanít, de a bátyámat igen, becsülete van a Kardosnak náluk, ezt lehet tudni, az ilyen szortírozás errefelé, mármint, hogy van-e renomé vagy nincs, élet-halál kérdése, fekete vagy fehér, neki van, itt most már nem hagyhatom, még korán van, eddig talán megúsza, meg ne lássák már. Tanár úr, jöjjön, segítsek, semmi baj, jöjjön, álljon fel, fogom, támaszkodjon rám, te vagy az?, kurvaélet, hogy csúszik, bocs, köszönöm, hány óra van?

Elég volna gyorsan csak ezt a húsz-harminc métert megtenni, aztán bebuknánk jobbra a butiksor mögé, ott már nem látszanánk a térről, ott már a mozi van, meg a Tócsi, mindkettő zárva, a Tócsi még, a mozi meg eleve, az jár csak erre ilyenkor, aki itt lakik, nem egy nagy tömeg, az már rendben lenne. Csak odáig nehéz, a jobb hóna alá mászom, úgy tartom, hálásan néz, de vissza kell raknom kicsit a sárba, mert a szemüveg ott maradt, nagy dioptriája van, és most a vastag lencse nélkül olyan, mintha meztelen lenne, és ettől meg lenne ijedve, el van kerekedve a szeme, inkább visszarakom, lemászok a szemüvegéért, öszszeszedem újra, a hóna alatt vagyok, kicsit nehéz, viszont nem bűdös, csak a cigifüst meg a pálinka, nem hányt, persze, ha hányt volna, talán hazajut. Tanár úr, jöjjön, nem kell már sok, oda ne, az tócsa, úgy, meg is vagyunk.

Az a büdös nagy helyzet, tudod, hogy a digrendszer messze van, nem éred el, ótvar az egész, a digrendszer nem enged... mint valami baszott Buñuel-filmben... mint a rémálomokban, nyakig vízben állsz, szaladnod kellene, menekülnöd, de nem lehet, nem is tudsz kijutni, nem lehet kijutni, ezt ismételtette végig, a nyelve folyton elakadt, egymásba fordultak a szavai, ráült az egyiknek a vége a másik elejére, folyatta egybe, érteni csak azt lehetett, hogy a digrendszer messze van, bármi legyen is az, de nem éri el, meg hogy nem tud kijutni, és hogy az, hogy baszott Buñuel, az alliteráció.

A bátyád neve is alliteráció, bé-bé, vagy bééé-bi, he-he, *baby, baby, now, no don't you cry!*

A bátyám, Bébé, virágporos, ezt ők találták ki, ő meg a barátai, egyszer, amikor kicsit alászaladtak a rozénak, meg az érzésnek, és esett le, mármint a bátyám, zúgott lefele a bár-székről a Tocsiban, akkor mondta be valaki, lényegében két egyszerű slukk között, hogy *hát igen, amikor mi még ide jártunk, az volt a virágkor, amikor még mi ide jártunk, kétségtelen*, de az illetőnek, bárki volt is, folytak összefejele a szavak a szájában, vagy a rozétól, vagy az abba nem hagyott slukkolástól, ahogy most a Kardoséi is, így a virágkort virágpornak lehetett hallani, így is maradt, mindenki megjegyezte, nem volt nehéz, a bátyám aznap este a katolikus pap reverendájában itta rommá magát, ez még azért ezek között a díszletek között is feltűnt. Aznap már az Ifjúsági lakótelepről lefelé jövet alapoztak a Garázsban, engedély nélküli házi mérés, csak sört, zweigeltet meg Unicumot lehet kapni, két kiserelt autóülés, trabant, hátsó, meg egy hokedli a berendezés, a pap udvarán meg kint száradt a reverenda, a bátyám bemászott a kerítésen érte, leszedte a kötélről, abban volt aznap este, mindig is nagy vágya volt, tudtam, sokat mondta, hogy egyszer, reverendában. Abban majdnem biztos vagyok, hogy a bátyámban semmiféle vallásos érzület nem lüktetett, az viszont ökumenikus volt. Ugyanígy bemászott a református lelkész udvarára is, szemben rögtön a gimnáziummal, ott kergette egyszer a lelkész gyöngytyúkjait az udvaron, miután kitalálta a Gesztenyében, hogy a Szentháromság, az bizony, és hogy ennek megfelelően kezdjék el neki az itallapról alulról fölfelé, de tényleg, *a padlótól a mennyekig, így haladok*, ezt kiabálta, kihordani szépen sorban a töményeket, de mindegyikből rögtön és egyszerre hármat. Mivel akkoriban a kétcentes tömény még nem volt feltalálva, a pultoslány, Zsötem, csak annyit tudott segíteni, hogy a harmadik rundot már nullahármasokból rakta össze, amikor a bátyám, mintegy számon kérve a könnyítés csalfaságát, rákérdezett, simán leszerelte annyival, hogy *dehogynem feles ez, Bébé drága, nézd csak, három darab kisleles, ahogy kérted*. Na, ezután lett a világ úgy megkonstruálva a bátyám fejében, hogy nemcsak, hogy jó ötlet *gyöngytyúkkal ölelkezni, hemper és gözni egyet, megszeretgetni, milyen szép szó ez már, hogy gyöngytyúk*, hanem egyenesen szükségszerű, és akkor már mászott is rá a kerítésre, lendült át a vason, és aztán rogyasztott térdekkkel ment körbe-körbe az udvaron a menekülő madarak után, mint valami leértékelt szatír, a tyúkok meg szaladtak széjjel, ő pedig hívta őket, de nem ám úgy, ahogy a tyúkokat hívni szokták, és állítólag hívni lehet, pi-pi-pi, hanem, mintegy a helyzetben rejltő nagyszerűség felismerésére akarván rávezetni az állatokat, meg az akkorra már terebélyesebbé váló nézősereget is, *aszongya, cenceregni és szűvzni, az maga a manna!*

Még szerencse, hogy nem volt kulcsra zárva az ajtó, mert a kulcsosó is elmaradt valahol, lehet, hogy ott, ahol a szemüveg is volt, de lehet, hogy már sokkal korábban, viszont így könnyen bejutottunk, a bejárat után rögtön jobbra a konyha, leültettem a bilikék műbőrborítású hokedlire, ami a sarokban állt, így három oldalról lehetett megtámasztva, hátulról, meg balról a fal, jobbról az asztal, a konyhával szemben a WC, annak az ajtaját kinyitottam, a deszka eleve fel volt hajtva, úgy is kell, mert ha helyzet van, hajlogatni, hajtogatni, kozmetikázni már nem lehet, és ha nincs felhajtva, letakarítani is sokkal nehezebb utána, a faülőkék még a szagát is beveszik a hányásnak. De így most akkor, ha akar, csak ki kell fordulnia, addig gyorsan elmosogatok, látszik, hogy már egyedül él, a felesége néhány hónapja lépett le a simontornyai bőrgyár raktárvezetőjével, ezt lehetett tudni, a némedi kollégisták mesélték, az egyikük apja a raktárban dolgozik, látta is egyszer a Kardosnét, bört válogattak a főnökkel, még a platóról, az IFA még le sem pakolt, de állítólag már marták, amit értek, *bőrözték el maguknak az eldorádót*, így mondták, a főraktáros úr lopta az új szerzeménynek a bőroket, hogy úgy imponáljon neki, mutatni kell még a frissnek, hogy milyen az, ha valakinek ott van a kezében a hatalom.

Drága vagy, nem kell ám, köszönöm, tényleg nem... rendes tőled, de mocsok van már itt, legyintett a sarokba beékelődve, de inkább lemondóan mondta, nem részegen, most nem folytattam úgy egymásba a szavak. Mintha azzal, hogy ajtón belülrre került, vége lenne valami láthatatlan csatának, ami egy másik mezőn zajlik, ahol csak ő jár, de most előkerült, ki lehet kicsit engedni, nyerni nem nyert ugyan, meg is lőtték, de legalább életben van.

Tudod, Kicsibé, a múltkor kibusoztam Hidegkútra, hogy felmegyek Budapestre, ami mondjuk, még mindig nincsen sokkal messzebb, mint ahol most vagyok, de ugye, érted, nem Pest a lényeg, magyarázta, hanem az, hogy valami, ami máshol van, nem pedig itt, és mit csinált volna a Tanár úr, ha odaért, kérdeztem közbe, meg is akasztottam ezzel a monológját, látszott, hogy meglepi, szerintem nem is a kérdés, hanem, hogy figyelek, kerekre tárt szemekkel nézett, úgy bámult, mint amikor nem volt rajta szemüveg. Nem tudom, talán elindultam volna vissza, ezt mondta. Meg azt, hogy Pincehelynél leszakadt az áramszedő, a vihar rádöntött egy fát a vezetékre, le kellett szállni, meg lett törve a nagy nekibuzdulás, amivel ugye, annyi dolgot meg lehetett volna tenni, milyen ez már, nem, Kicsibé?, rádólt a fa az áramszedőre, alig mentünk húsz kilométert.

Nem először akart messzire menni, ezt tudtam, egyszer apám meg a bátyám ment el érte az enyingi útra, azt mondta, már órák óta gyalogolt a hóban Stornya és Enying között. Egy fülkéből aztán minket hívott fel, mert közel lakunk, meg egyszerű is a számunk, nem sokkal később a konyhánkban ült, pár nappal Karácsony előtt, láttam, hogy anyámék mennyire nem tudnak mit kezdeni ezzel a helyzettel, nálunk nem szokás alkoholt inni, nem is volt semmi otthon, de látva a Kardost, segíteni akartak, úgy csináltak, mintha az ő világuk összeérhetne a Kardoséval, megkérdezték, hogy: István, kér egy pohár bort, még szerencse, hogy nem kért, nem is tudtunk volna adni neki. Apám meg a bátyám visszavitték Gyönkre, nekem az ajtóban csak annyit mondott, hogy mint egy elkóborolt hülygyerek, olyan vagyok, boc, Kicsibé.

A bátyám hűgának lenni ilyen kis helyen nem könnyű, nehéz valami sajátnak lenni, és nem az ő kisebbségének, Kicsibé. Itt ez olyan regényszerű esetekig is elhullámozott, hogy még a legnagyobb hmj, amiről jó darabig nem is tudtam, mi az, de aztán a bátyáméktól megtudtam, hogy a hmj az *helyimenőjávó*, persze ezt így nem lehetett komolyan venni, *ez is a célja*, mondta a bátyám, mármint az elnevezésnek, mindenesetre ott helyben azért a hmj, az a bevállalósabb kategória volt, de még egy ilyen is elment a bátyámhoz engedélyt kérni, hogy elhívhasson, randira, pedig annál az örülnél nem sok minden számított, és az a nem sok se nagyon. Egyszer egy három napos borjádi születésnap után egy lopott Wartburg tetején ülve gurultak be Gyönkre, és ő egy ipari nagyságú, hajóknál, kompoknál használt anyacsavart tartott fel a levegőbe, felmutatta, mint valami kegytárgyat, vagy szent ostyát, *íme, az Isten báránya, íme, aki elveszi a világ bűneit*, és ahogy lassan gurult végig a Wartburg a faluban, át a Gesztenye előtti téren és végig a Táncsicson, egészen a katolikus templomig, ahol aznap délelőtt volt a nővére esküvője, és ő lett volna a tanú, ő ott ült törökülésben a Wartburg tetején, rikító színekkel csíkozott, hosszú flanelnadrágjában, félmeztelenül, tartva felfelé, mutatva az anyacsavart és üvöltötte megállás nélkül, hogy: *Anyá csak egy van, anyá csak egy!* Az esküvőre nem engedték be, három napig lakott aztán a Steitzéknél, mert az apja söréttel várta, amikor be akart jutni mégis este a lagziba. Az apja vette ugyanis a fáradtságot, és abban a nagy nyári melegben, a sötét öltönyében hazagyalogolt, megtöltötte a gondosan olajozott fegyvert és a helyszínre visszatérve megtette a legtöbbet, amit egy apa ilyenkor megtehet, *ha ekkora tróger lett a fiából*, így mondta, és megküldte a Lacikát egy szélesen szóródó patronnal. És az ilyen engedélyt kér. Hogy velem. A bátyám a kérdésre, hogy akkor lehetne-e, csak annyit bökött oda, állítólag, hogy persze, nyilván mondom majd én, ha az ilyesmi nekem mégiscsak az esetem.

Tudod, egyik nap ültem a tv előtt, valami zenés műsor, Joplin énekelt, egy koncert volt nemtomhonnan, fekete-fehér, a Joplin énekelt a *Summertime*-ot, lehunyt szemmel énekelt, hogy élni könnyű, a haja belelógott az arcába, aztán az első refrén után, amikor már csak annyit mond, hogy *sírj!*, kinyitja a szemét, és én belenézttem abba a szembe, belenézttem, és hiányzott a fehérje, fekete volt a szeme, fekete, üres és mindenható. És akkor nem tudtam többet elaludni. Napokig nem ment, amikor meg sikerült, alig néhány óra jött össze, korábban keltem, mint a Nap, tudod, tőlem látni, ott jön föl az Üveg-hegy mögött,

néztem a Napot, ahogy emelkedik ki a domb mögül, mindig ugyanott ültem és néztem, ahogy világosodik, és az jutott eszembe, hogy nem lett rendkívüli az élet, hogy ugyanolyan lett, elmaradt az emelkedés, és most már ez az, amim lett, lassan túl is vagyok rajta.

Itt tartott egy kis szünetet, az öngyújtó aljával nyitott ki egy sört, nem volt behűtve, ahogy elvette az asztalról, az üveg alja otthagya az odaszáradt kis karikáját, a vizesrongy még a kezemben volt, néhány dörzsöléssel lejött. Azt akartam, folytatta aztán, annyit akartam, hogy elindulok és messzire megyek, nagyon messze. Amikor pedig visszajövök, persze, ha egyáltalán, és megkérdezik tőlem, hogy *hol jártál?*, én majd azt felelem, *az emberi létezés határait feszegettem.*

Itt tartott, amikor felemelte az arcát, rám nézett, és láttam, ahogy pislog a hokedliről felfelé, azzal a félig megtartott nézéssel, amit az ennyi ital, gondolom, még engedett, és abban a nézésben kérdés volt, hogy akkor én most ehhez mit szólok, de még inkább, hogy ugye, értem, és hogy értem-e annyira, hogy esetleg, valahogy, ha van rá mód, bármiféle, megmentem. A haját, a nem sok, fekete haját balra fésülte, most is abba az irányba simított, és az jutott eszembe, ahogy otthagya az LGT-koncertet a Nyugatiban, fogta magát és kiment a csarnokból, mert másfél órás csúszás volt már, és őt egy kétdiplomás Pressergábor ne várassa, mikor neki három van, diplomából, kiült az állomással szembe, az órához, egy kimustrált zongora mellé, lomtalanítás volt, oda ült ki a halom mellé, de nem akárhogy, hanem a zongorához tartozó zongoraszékre, odaült, hogy van neki saját zenéje, neki nincs szüksége a Presserre, és amikor a zongorát kiszanaló bácsika a kis foxit sétáltatva megszólította, *megnéztem, kell-e valakinek, itt van-e még, mindhárom gyermekem ezen tanult*, akkor a Kardos csak annyit mondott neki, kérdezte, *és a kottatartó?*

Mint az a Buñuel-film, tudod, amiben nem tudnak kimenni a szobából. Nincs oka, csak nem tudnak kimenni. Múltkor a Zolika autójával indultunk el, ők Hőgyészre, diszkóba, én meg majd a buszállomáson, gondoltam, kiszállok, az már a 65-ös, onnan Szekszárd, Pécs és a tengerpart. A Zolika vezetett, azt mondta, menni fog, a Skuló beült mellé az anyósülésre, én hátra, a Zolika ivott már, nem is keveset, igazából örültem, hogy én hátul, beindította a motort, mentünk huszonöt métert, és megláttuk a rendőroket, közúti ellenőrzés, megálltunk, talán harminc méterre tőlük, nem lehetett már se előre, se hátra, a rendőr meg elindult az autó felé, és akkor az ijedtségtől azok hátraültek mindketten, a Skuló is, meg a Zolika is, hogy nem ők vezették az autót, a rendőr, amikor odaért, bevilágított, előbb az üres vezetőülésre, aztán hátra, és akkor mi ott kuporogtunk hátul, ott szorongtunk hárman a hátsó ülésen és pislogtunk nagyokat, hogy nem mi voltunk, nem mi vezettünk, ültünk ott hátul, mint a jógyerekek, a három idióta marha, a rendőr meg csak annyit tudott mondani, hogy: *Zolika, ez most komoly?*

A Kardos itt már állt, középen megtört kicsit, előre hajolt, és fél kézzel fogta a falat, támaszkodott, de a maradék testével úgy imbolygott, mint a harang nyelve az elhalkulás előtti pillanatokban, amikor már abbahagyták a harangozást, de még kileng a köpeny, megy még előre, hátra, de a nyelv már nem éri el a fémet, a régebbi hang maradéka kerül már csak ki, így imbolygott a Kardos, de az is lehet, hogy stabilan állt, és a világ mozgott el körülötte.

De továbbmegyek, és itt megemelte a mutatóujját, külön figyelmet kért, tegnap aztán én nem mentem tovább, megindultam, de megálltam, és próbált, valóban, állva maradni. Megálltam és visszafordultam. Tegnap bekéredzkedtem az osztrák figurához az autóba, az új német kollégával mentek Tamásiba valami eligazításra, vagy ilyesmi, megkértem, hogy vigyen már el, és Regölynél elkezdett repülni az autóval párhuzamosan egy sas, oda-szegődött az autó mellé, nem ölyv, nem héja, sas, és nem ám úgy, hogy volt az útnak egy kis egyenes szakasza, egy olyan része, amin nincsen kanyar, és mi éppen ott gurultunk el, amikor az a madár is arra járt, nem, és itt felvitte a hangot, lebegett picit, kivárt, hanem kilométereken keresztül, percekig, érted, de tényleg percekig jött velünk a madár, mindegy volt, hogy merre kanyarodunk, az jött mellettünk, még azt is pontosan meg lehetett mérni, hogy hányval repül, akkor éppen negyvenhárommal repült, de az is lehet, hogy azért repült ennyivel, mert mi pont ennyivel mentünk, a franc se tudja, ez nézőpont kérdése, én így mesélem, de az biztos, hogy ott hagyott el minket, Regöly után a pléhkrisztusnál, ami annyira szegénykrisztus, hogy nem is pléhből van, hanem farostlemezből, abból van kivágva, de nincs megfestve, csak lekenték fehérrel, mintha otthagya volna a körvonalát

a test, mintha leszállt volna onnan a színeivel, meg az egész belsejével, hogy úton legyen azóta is, kijutott, neki sikerült, kár is visszavárni, jobb lassan így, nélküle megszokni, erre gondoltam, és szóltam a Habsburgernek, annak a kis osztrák vendégtanárnak, hogy álljon meg, én kiszállok, és leültem a napraforgók tövébe ezzel a színtelen szegénykrisztussal szemben, hogy innen akkor valaki már mégiscsak elment, nem biztos, hogy több is belefér, meg az a madár, a sas is itt kanyarodott el tőlünk, visszafordult, eszembe jutott, hogy mi van, ha ez egy indián lélek, vagy hasonló, és akkor visszafordultam én is.

Második órám volt, úgyhogy csináltam neki egy kávét, csak nescaféja volt, a forró vízben, ha nem keveri el az ember rendesen, nagyobb darabokban marad a por, ilyen nedves darab került a szája sarkába, fölé hajolt a forró víznek, mintha inhalálna, de aztán ott kellett hagynom, hogy visszaérjek. A harmadik óra után láttam, most rendes kávé volt mellette, a kisasztalon, a filodendron alatt, éppen ráütötte a cigarettáját a vastag falú üveghamutartóra, hogy aztán ugyanazzal a lendülettel emelje is vissza a szájához. Beleszívott és kifújta a füstöt a kisablakon, az evangélikus templom tornya mellett fújta el azt a tejesszürkés felhődarabot, a kereszt egyik karja még bele is karcolt a lebegő füstbe, de az csak szállt tovább, túl a tornyon, a Sötét-völgy felé, és ahogy kivette a szájából a rudat a fújást követően, a másik kezével, a krétás ujjával megigazította a szemüvegét, a vastag lencsénél fogta meg, úgy igazított rajta egyet, és amikor újra megszívta a cigarettát, már ezen a krétafoltos lencsén keresztül nézett előre, ki az ablakon, el a templom tornya mellett, a Sötét-völgy irányába, ahová aztán megint kifújta a füstöt, és azzal a kifújással sóhajtott is egyet, mintha utána küldte volna a füstnek a saját belsejét is, és így, ettől a kifújás belsőtől megvalva állt ott az ablakban. Nem nézett oldalra, nem látott meg, én meg nem köszöntem rá, eszembe jutott, hogy a digrendszer az a határ lehet németül, *die Grenze*, csak összefolytak a betűk a szájában, és akkor megszólalt a csengő, hogy mindjárt vége a nagyszünetnek.

A novellát KÁROLYI ZSUZSA festményének felhasználásával illusztráljuk

Mesterházy Balázs (Siófok, 1974): író, költő, végzettségét tekintve bölcsész és jogász-közgazdász. Szövegei a 2000-ban, az Alföldben, az ÉS-ben, a Jelenkorban, az Opusban és a Tiszatájban jelentek meg. Könyvei: *Szélén balzsam* (versek, 2006), *Soha nem látott bánák hangja* (versek, 2017).